

DARÁNYI IGNÁC TERV

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

**„Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok
Feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok
Megyében” című LEADER térségek közötti együttműködés pályázatban
megvalósuló alapkutató koncepciója**

ISBN 978-615-5256-15-8

Mezőtúr, 2014.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

DARÁNYI IGNÁC TERV

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

A koncepció a Gál Ferenc Főiskola megbízásából a „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című LEADER térségek közötti együttműködés pályázat keretében készült.

Szerkesztette: Danku Orsolya

Szerzők: Danku Orsolya

Dr. Nagy Fruzsina Piroska

Dr. Barancsi Ágnes

Konzultáns: Dr. Nagyné Varga Ilona

Jász-Nagykun-Szolnok Esély Nonprofit Kft, Szolnok, 2014

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

Tartalom

I. Bevezetés	4
II. Alapfogalmak.....	6
III. Jogi keretek.....	15
IV. Módszertani háttér	21
Releváns dokumentumok áttekintése:	22
Interjúk.....	26
Helyi termelőket, termékeket tartalmazó adattár	38
Felhasznált irodalom.....	40

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

I. Bevezetés

A koncepció a Gál Ferenc Főiskola megbízásából a Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében című LEADER térségek közötti együttműködés pályázat keretében készült.

A projekt konkrét célkitűzése a megyében működő LEADER Helyi Akciócsoportok közötti együttműködés erősítése, fejlesztése, az együttműködés módszereinek gazdagítása, a helyi kis- és középvállalkozások, szolgáltatások közötti új partnerségi kapcsolatok kialakítása, hálózatépítés, továbbá a helyi termékek, szolgáltatások lokális ismertségének elősegítése (különösen a fiatalok, gyermekek körében), a helyi termékek előállítása, értékesítése területén a legjobb gyakorlatok meghatározása, kiválasztása, valamint a nők vállalkozói kompetenciáit elősegítő programelemek kialakítása. A projekt hosszú távú célja hozzájárulni a helyi gazdaság fejlődéséhez és a hálózatépítéshez, az innovációk ösztönzéséhez. A helyi gazdaság fejlesztése nem csak a helyi szereplők ügye, többszereplős folyamat. A szereplői az önkormányzatok mellett, az üzleti szféra – vállalkozások és szervezeteik (kamarák) –, közép- és felsőoktatási intézmények, szakképzés és fejlesztő ügynökségek, civil szervezetek és a helyi közösség tagjai (lakosok, önszerveződő csoportok).

Az egyes szereplőknek lehetnek eltérő érdekeik, céljaik, elvárásaik, különböző kompetenciáik és hatalmi-befolyásoló szerepük.¹ A felsőoktatási intézmények, ha fejlesztési szerepet vállalnak, képesek dinamizálni a helyi fejlesztési folyamatokat. Jelen projektben a Gál Ferenc Főiskola helyi fejlesztési hatásai a következőkkel összegezhetők:

- a projekt képzési funkciója;
- a projekt kutatási funkciója;

¹ Forrás: Bajmócy 2011.

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

- a főiskola a projekttevékenységekkel olyan hálózati kapcsolatokat épít, amelyek a helyi fejlesztések hatékonysága növelhető.

A koncepció célja és feladata a projektben elkészülő alapozó kutatás tartalmi, módszertani elemeinek meghatározása.

A projekthez készült megvalósíthatósági tanulmány konkrétan meghatározza az alapozó kutatás célkitűzéseit. A kutatás a megyei LEADER Helyi Akciócsoportok területén, - elsősorban fiatalok, és nők által irányított- vállalkozások, helyi szolgáltatások és képzési szükségletek feltárására irányul. Ennek megfelelően a kutatás célja elsősorban a helyi szükségleteken, erőforrásokon alapuló helyi termékek, illetve helyi termékeket előállítók feltérképezése, másodsorban, a helyi termékek előállítását, értékesítését segítő, illetve akadályozó tényezők, valamint a termékek értékesítési jellemzőinek a feltárása, a fejlesztési igények, képzési szükségletek azonosítása, a helyi vállalkozások² közötti együttműködés, partnerség jellemzőinek megismerése.

Az alapozó kutatás során elkészül a helyi termékek előállítóit ismertető, összegyűjtő adattár. Az adattárra épül a projektben megvalósuló további, a jó gyakorlatok kiválasztási kritériumainak meghatározására és legjobb gyakorlatok leírására vállalkozó kutatás.

A kutatások többféle projektelemmel egészülnek ki: akciócsoportok és megvalósítók workshopjai, a helyi akciócsoportok rendezvényei (pl.: táborok, iskolanapok, üzemplátogatás) tananyagfejlesztés, képzések lebonyolítása, honlap készítés és működtetés, kiadvány készítése a kutatás alapján kiválasztott jó gyakorlatokról.

A projektben tervezett tevékenységek azáltal hogy elősegítik a termékek népszerűsítését közvetlenül hozzájárulnak ahhoz, hogy a helyi termékek, szolgáltatások, vállalkozások minél ismertebbé váljanak helyi lakosság körében. Továbbá lehetőséget teremtenek a helyi

² A helyi vállalkozás fogalmát nem gazdasági, nem jogi és nem adójogi értelemben használjuk.

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

akciócsoportok és helyi vállalkozások közötti együttműködés erősítésére, közös projektek generálására. A projekt közvetett eredményeképpen növekedhet a helyi termékek iránti kereslet, ami növelheti a helyi vállalkozások bevételeit, illetve elősegítheti további vállalkozások, szolgáltatások indítását, pozitívan hatva ezzel a térségek munkaerő-piaci folyamataira. További közvetett társadalmi, gazdasági hatás, hogy a helyi termékek vásárlása támogatja a munkahelyek megőrzését, ami munkanélküliség mérsékelése mellett, hosszú távon további előnyökkel járhat a térségek számára, növelheti a vidéki települések népességmegtartó erejét, hozzájárulhat az önkormányzatok bevételeinek emelkedéséhez, ezáltal a közszolgáltatások minőségének fejlesztéséhez, fokozhatja a térségek vonzerejét, és nem utolsósorban csökkentheti a különböző árucikkek szállításából eredő környezeti ártalmakat.

A koncepció felépítése

A bevezetést követően a koncepció második fejezetében a projekt, illetve az alapozó kutatás témája szempontjából releváns fogalmakat tekintjük át röviden, a harmadik fejezet a helyi termékek előállítására és értékesítésére vonatkozó jogszabályokról ad összefoglalást, a negyedik fejezetben az alapozó kutatás módszertani hátterét ismertetjük.

II. Alapfogalmak

A fejezetben a téma szempontjából meghatározó alapfogalmakat tekintjük át, az áttekintés és a definiálás nem teljes körű.

Állandó vásárlók rendszere: „A termelők és a fogyasztók értékesítési szövetséget hoznak létre, amelyben a termelő megbecsüli, hogy mikor és milyen termékeket tud szállítani, míg a vásárlók kötelezettséget vállalnak arra, hogy amennyire lehet, rendszeresen vásárolnak.

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

*A termelő az évszaknak megfelelően termelt növényi és állati termékekből állít össze egy csomagot, amiért a vevő hetente, a csomag kiszállításakor fizet*³.

Csoportos értékesítés

Formái lehetnek:

- Szövetkezet vagy non-profit egyesület által üzemeltett (közös) bolt
- Egyesület közös termelés, feldolgozás és/vagy marketing és/vagy közös értékesítéssel (üzlethelyiségben vagy házhozszállítás).

Gazdálkodók piaca: „E piacok alkalmoszerű, időszakos vagy rendszeres megjelenési lehetőséget biztosítanak a termelőknek. Szervezését a gazdálkodók vagy a helyi önkormányzat, esetleg egy integrátor vagy más szervezet vállalhatja. Elterjedt forma, aminek keretében a termelők a közeli vagy távolabbi városokba szállítják termékeiket.”⁴ Új jogi lehetőséget jelent a termelői piac, mely könnyített feltételek mellett működtethető, akár időszakosan is.

Hálózat: „meghatározott tulajdonságokkal rendelkező elemek (csomópontok) és az ezek között fennálló, meghatározott tulajdonságokkal rendelkező kapcsolatok összessége.”⁵ „Más megfogalmazás szerint: „Minden olyan rendszer hálózatnak tekinthető, amely egymástól elkülönülő, ám gyenge, vagy erősebb kapcsolatokkal összekötött elemekből áll, vagyis a hálózatokat az teszi hálózatokká, hogy az egyes elemeik horizontálisan összekapcsolódnak.

³ Forrás: Bodó Erzsébet Tünde: Völgy Vidék gazdaságfejlesztési stratégiája I. Völgy Vidék helyi termékei és fejlesztési lehetőségeik, Zárótanulmány, 2009 (41. o.)

⁴Forrás://sites.google.com/site/vilagfatudastar/koezoessegi-tulajdon/piac/helyi-gazdasag/gazdasagi-szubszidiaritás

⁵ Forrás: Munk Sándor 2010: Hálózatok fogalma, alapjai, Hadmérnök V. évfolyam 3. szám, 184. o.

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

A társadalmi hálózatok a társadalmat alkotó szereplők közötti kapcsolatokat struktúrájában öltetik testet.”⁶

Helyi értékesítés lehetőségei a vidéki térségekben:

- helyi gazda/gazdák boltja a faluban;
- mozgóárusok (túrakocsi, mely faluról-faluról halad);
- speciális rendezvények (falunap, bornap, sajtónap, kiállítások);
- rendszeres vevők a falun belül (eladás háztól, a háztáji-/kistermelő a helyi munkahelyeken értékesíti áruját);
- a termelő házhoz viszi a tejet, húst stb.;
- a vevő házhoz jön az áruért;
- házhozszállítás (csomag, doboz) részarányos termelés vagy állandó vásárlók rendszere (fogyasztóként itt a magasabb fizetőképességű és nem mezőgazdaságból élők – ingázók, önkormányzati alkalmazottak stb., és a mozgásukban korlátozottak – pl. nyugdíjasok – jönnek szóba);
- piaci, vásári értékesítés a falvakban vagy a közeli városokban;
- kaláka típusú élelmiszer előállítás és feldolgozás (pl. több család vagy a nagycsalád nem azonos portán élő tagjai gondozzák a termést vagy az állatot és a termést megosztják);
- értékesítés a helyi üdülőhelyek vendégei számára;
- tájjellegű éttermek, csárdák;
- nyári táborok.⁷

⁶ Forrás: Kollányi Bence, Molnár Szilárd, Székely Levente 2007: Társadalmi hálózatok, hálózati társadalom, 23. o.

⁷ A felsorolás Bodó Erzsébet Tünde: Völgy Vidék gazdaságfejlesztési stratégiája I. *Völgy Vidék helyi termékei és fejlesztési lehetőségeik*, zárótanulmánya felhasználásával készült.

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

Helyi fejlesztés: „amely az alulról jövő kezdeményezéseket helyezi középpontba, és alapvetően csomóponti szemléletet takar (tehát egységként kezeli a várost és vonzáskörzetét). Ugyanakkor e megközelítés a helyi gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok szerves egységére hívja fel a figyelmet.”⁸

Helyi gazdaságfejlesztés: „beavatkozás ismérve, hogy tudatos és közösségi. Közösségi abban az értelemben, hogy nem egyéni célt követ, hanem legalább a helyi szereplők egy csoportjának közös érdekét. Tudatos a tekintetben, hogy a befolyásolási szándék legalább a helyi szereplők egy csoportja számára egyértelmű és sok esetben valamilyen írott, dokumentumban rögzített stratégiához igazodik. A helyi gazdaságfejlesztés fogalmának megértéséhez jelentős segítséget nyújthat, ha rámutatunk, milyen közös elemei és eltérő pontjai vannak más általánosan használt fejlesztési fogalmakhoz viszonyítva. Ilyen közismert és a HGF-fel néhány ponton átfedő megközelítés: a területfejlesztés, a településfejlesztés, a vidék- fejlesztés, a regionális gazdaságfejlesztés, a helyi fejlesztés és a településrendezés.”⁹

Helyi szint: „köznapi értelemben általában a településeket jelenti. A helyi gazdaságfejlesztési be- avatkozás térsége az úgynevezett lokális térség, amely egy várost és munkaerő vonzáskörzetét jelenti”.¹⁰

Helyi termék: Kizárólag saját alapanyagból, saját receptúra alapján és saját munkával előállított élelmiszerek és kézműves termékek. „Helyi termék, amit nem importáltak. Amit nem az ország másik feléből szállítottak. Ami helyben készül. Amit 50 km-en belül adnak el.”¹¹

⁸ Forrás: Bajmócy Zoltán: Bevezetés a helyi gazdaságfejlesztésbe, Jate Press, Szeged, 2011, 24. o.

⁹ Forrás: Bajmócy Zoltán: Bevezetés a helyi gazdaságfejlesztésbe, Jate Press, Szeged, 2011, 23. o.

¹⁰ Forrás: Bajmócy Zoltán: Bevezetés a helyi gazdaságfejlesztésbe, Jate Press, Szeged, 2011, 21. o.

¹¹ Forrás: Magosfa Alapítvány szórólapja.

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

Más megfogalmazásban: a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén honos, vagy ott megtermelt, előállított termék, vagy a LEADER Helyi Akciócsoport által helyi termékként meghatározott hagyományos termék.

Kistermelő: „a hatályos magyar jogi szabályozás szerint olyan természetes személy, aki

- általa megtermelt alaptermékkel vagy általa betakarított, összegyűjtött vadon termő alaptermékkel közvetlenül a végső fogyasztót, illetve a helyi kiskereskedelmi vagy vendéglátó egységet látja el,
- általa megtermelt alaptermékéből előállított élelmiszerrel közvetlenül a végső fogyasztót látja el,
- tulajdonában lévő, gazdaságában nevelt és ott levágott baromfi és nyúlféle húsával közvetlenül a végső fogyasztót, illetve helyi kiskereskedelmi vagy vendéglátó egységet látja el,
- a halászatról és a horgászatról szóló törvény alapján halászatra jogosító okmányok birtokában, a halászati vízterületen általa kifogott hallal, közvetlenül a végső fogyasztót, illetve a helyi kiskereskedelmi vagy vendéglátó egységet látja el.”¹²

Kiszállítási rendszer: „A termelő létrehozza a logisztikai hátteret, aminek keretében egy elosztási pontra vagy közvetlenül házhoz szállítja a fogyasztóknak a megrendelt termékeket. A megrendelés és a szállítás rugalmasan történik, a vevők telefonon, faxon, levélben, interneten vagy személyes kapcsolatok útján rendelhetnek árut. E rendszer nagyobb városok vonzáskörzetében, jelentős felvevőpiac mellett képes működni.”¹³

¹² Forrás: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Kistermelő>

¹³ Forrás: <https://sites.google.com/site/vilagfatudastar/koezoesegi-tulajdon/piac/helyi-gazdasag/gazdasagi-szubszidiaritas>

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

Klaszter: „Egymáshoz kötődő vállalatok és kapcsolódó intézmények, szervezetek térbeli közelségben lévő csoportja, amelyet a közös erőforrás-bázis, vagy a komplementaritás kapcsol össze”.... „amely az egymáshoz kapcsolódó vállalkozásokon túl tartalmazza az előnyöket biztosító speciális intézményeket, szervezeteket is. A klaszterekben működő vállalatok nem feltétlenül alakítanak ki egymással tényleges kapcsolatokat, de a térbeli közelségből kölcsönös előnyöket realizálnak. Ez részben abból adódik, hogy ugyanazon inputokra, tudásbázisra, munkaerőbázisra építenek, részben pedig abból, hogy kiegészítik egymás tevékenységét (pl. komplementer termékeket gyártanak: siléc és síbot, vagy fürdőszoba csempe és fürdőszobai világítótestek).”¹⁴

Közvetlen értékesítés: „A közvetlenértékesítési utat egylépcsős értékesítésnek is nevezik, mert a disztribúciós folyamatból mind a nagykereskedő, mind a kiskereskedő kimarad, az árut a termelő közvetlenül a fogyasztónak adja el. Ennek számos jól bevált módszere és sikeres hazai példája is van.”¹⁵

Lokális térség: „Egy város és munkaerő vonzáskörzete. A lokális térségen belül a lakosok úgy tudnak munkahelyet váltani, hogy közben nem kell lakhelyet változtatniuk, illetve úgy tudnak lakhelyet váltani, hogy közben nem kell munkahelyet változtatniuk.”¹⁶

Meleg- és hidegkonyhák ellátása alapanyaggal: Termelői beszállítás a kiemelkedő minőséget, egyedi alapanyagokat igénylő éttermek, szállodák, vendéglátóhelyek számára.

¹⁴Forrás: Bajmócy Zoltán: Bevezetés a helyi gazdaságfejlesztésbe, Jate Press, Szeged, 2011, 114.o

¹⁵ Forrás: Bodó Erzsébet Tünde: Völgy Vidék gazdaságfejlesztési stratégiája I. Völgy Vidék helyi termékei és fejlesztési lehetőségeik, Zárótanulmány, 2009 (37. o.)

¹⁶ Forrás: Bajmócy Zoltán: Bevezetés a helyi gazdaságfejlesztésbe, Jate Press, Szeged, 2011, 21. o.

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

Mozgóbolt: Hasonló a termelői bolthoz, de itt a termelő megy a vásárlói közelébe. Jól működtethető olyan helyen, ahol a helybeli emberek egyébként is gyakran megfordulnak, pl.: iskola, művelődési központ és egyéb közösségi helyiségek.¹⁷

Rendezvények: A helyi termékek népszerűsítésére, illetve árusítására jó helyszínek a fesztiválok, egyéb rendezvények. Ezek megszervezhetők kifejezetten a helyi termékek népszerűsítésére, de más célból szervezett eseményeken is megvalósítható a kitelepülés.

A rövid ellátási lánc a termelők, kézművesek által előállított termékek egy értékesítési formája, amely kereskedelme (és a hozzáadott érték előállítása) történhet közvetlenül a termelő és a fogyasztó között, avagy közvetett módon legfeljebb egy köztes szereplő közbenjárásával.

1. Háztól való értékesítés
2. Házhozszállítás, dobozrendszerek
3. Közterületen való értékesítés
4. Piaci, rendezvényi értékesítés.
5. Bolti, mozgóbolti, automatából történő, vendéglátón keresztüli értékesítés
6. Közétkeztetésen keresztül.

Részarányos gazdálkodás: „A termelő és a vásárló legszorosabb elkötelezettségét, kapcsolatát igényli. A termelő az év elején becslést készít a termelésről, megbecsüli a költségeket és a szükséges jövedelmet, azokat pedig a szerződött vásárlók között arányosan

¹⁷ Forrás: Bodó (2009)

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

*felosztják. A befizetett összegért cserébe a fogyasztó rendszeresen megkapja a termék arányos részét. Így a mezőgazdasági termelés kockázata megosztható.*¹⁸

Speciális minőséget igénylő fogyasztók: bioélelmiszer fogyasztók. *„A bioélelmiszerek magas minősége, kedvező egészségügyi hatásai miatt értékesíthetők pl. bioétermek vagy rákbetegeket gyógyító intézetek, közösségek számára.”*¹⁹

Szedd magad: *„Bizonyos értelemben a gazdasági bolthoz hasonlít, hiszen ugyanúgy közeli kapcsolat lehet a termelő és a fogyasztó között, de itt a vásárló maga szedi meg a terményt, és fizet annak tömege szerint.”*²⁰

Termelői bolt: *„Olyan kiskereskedés, mely vagy a gazdaságban, vagy ahhoz nagyon közel helyezkedik el. Egy ilyen gazdasági boltban több, közelben termelő gazda termékeit is lehet árusítani.”*²¹

Terméksarkok meglévő boltokban: már meglévő kereskedelmi egységekben helyet teremtenek a helyi termékeknek.

Terméksarkok szállodákban, éttermekben, vendéglátóhelyeken: A különleges minőségű, adott tájra jellemző élelmiszerek, használati tárgyak, ajándékok szállodákban, szálláshelyeken történő árusítása.

¹⁸ Forrás: <https://sites.google.com/site/vilagfatudastar/koezoesegi-tulajdon/piac/helyi-gazdasag/gazdasagi-szubszidiaritas>

¹⁹ Forrás: Bodó Erzsébet Tünde: Völgy Vidék gazdaságfejlesztési stratégiája I. *Völgy Vidék helyi termékei és fejlesztési lehetőségeik*, Zárótanulmány, 2009 (42. o.)

²⁰ Forrás: Bodó Erzsébet Tünde: Völgy Vidék gazdaságfejlesztési stratégiája I. *Völgy Vidék helyi termékei és fejlesztési lehetőségeik*, Zárótanulmány, 2009 (43. o.)

²¹ Forrás: Bodó Erzsébet Tünde: Völgy Vidék gazdaságfejlesztési stratégiája I. *Völgy Vidék helyi termékei és fejlesztési lehetőségeik*, Zárótanulmány, 2009 (42. o.)

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

Terméksarkok a szabadidőtöltés, turizmus egyéb helyszínein: Ki kell használni azokat a nem szokványos csatornákat is, ahova az emberek szabadidőtöltés céljával mennek. Lehetővé kell tenni itt is, hogy a helyi termékek könnyen elérhetők legyenek.

Termelői piacok: „*olyan piac, ahol a kistermelő a piac fekvése szerinti megyében, vagy a piac 40 km-es körzetében gazdaságból származó mezőgazdasági, illetve élelmiszeripari termékét értékesítheti.*”²²

Vásárlói közösségek: megjelenése főleg nagyobb városokban jellemző, ahol a termelés térben messzebb kerül a fogyasztótól, így a vásárlónak nincs lehetősége személyes kapcsolatot kiépíteni a termelővel. Ennek áthidalására jöttek létre a vásárlói közösségek, amelyek kapcsolatot teremtenek a termelő és a fogyasztó között. Ez a rendszer azért minősül szintén közvetlen kereskedelemnek, mert a kör szervezői termelői áron adják tovább az élelmiszert (nincs rajta hasznuk), munkájuk kizárólag önkéntes alapú és többnyire a szervezők is ugyanolyan tagok, mint a többiek. A rendszer sajátja, hogy van lehetőség a termelővel való személyes kapcsolat kialakítására és látogatására is. A vásárlói körök előnyei, hogy több termelőtől többféle élelmiszer beszerzésére van lehetőség. Hátránya azonban hogy munkával jár a szervezés, amelyet ideális esetben a tagok megosztanak egymás között, ám sok esetben sajnos csupán néhány emberre hárul az elvégzendő munka.²³

Vidékfejlesztés: „*gazdasági, társadalmi és környezeti szempontokat is felölelő fejlesztési megközelítés. Kifejezetten olyan (rurális) térségekre irányul, amelyek nem rendelkeznek*

²² Forrás: <http://www.elotisza.hu/jogsegely/2012/01/31/helyi-termeloi-piacra-vonatkozó-szabalyozasok-2012>

²³ Forrás: [//sites.google.com/site/vilagfatudastar/system/app/pages/search?scope=search-site&q=vásárlói+közösségek](https://sites.google.com/site/vilagfatudastar/system/app/pages/search?scope=search-site&q=vásárlói+közösségek)

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

*jelentős népességű városi központtal, gyakran alacsony népsűrűségűek és a gazdasági tevékenységeken belül jelentős arányban jelenhetnek meg az agrártevékenységek.*²⁴

Webáruház: Az interneten történő értékesítés sokban hasonlít a hipermarketekben történő árusításhoz. Lényeges mindkettő esetében, hogy homogén, lehetőség szerint nagy tömegű árualappal kell rendelkezni, hogy a rendelések kielégíthetők legyenek.

III. Jogi keretek

A helyi termékek jogi szabályozása szerteágazó, egyrészt a különféle termékek eltérő jellege miatt, másrészt azért, mert a termelés, előállítás és értékesítés folyamata több jogterületet is érint. A kapcsolódó tevékenységek szempontjából kiemelendők egyes adójogi, közegészségügyi, élelmiszerjogi, kereskedelmi jogi, fogyasztóvédelmi jogi és közigazgatási jogi jogszabályok, továbbá az iparművészeti kézműves termékekkel kapcsolatban felmerülhetnek szerzői jogi kérdések is. A jogterületek szerinti csoportosítás helyett, célszerű azonban a szabályozást a termékek jellege szerint áttekinteni. E szempontot követve az alábbiakban a helyi élelmiszer-termékek, majd a helyi szolgáltatások, végül kézműves vagy népi iparművészeti termékek jogi hátterének rövid összefoglalója következik, de természetesen nem lehet élesen elkülöníteni e jogszabálycsoportokat.

Ez különösen érzékelhető az élelmiszer-termékek és szolgáltatások vonatkozásában, mivel sokszor a helyi szolgáltatások élelmiszerek értékesítéséhez kapcsolódnak (falusi vendégasztal).

A helyi termékek közül az élelmiszer-termékek a legrészletesebben szabályozottak. Az egyik legfontosabb jogszabály az élelmiszerláncról és annak hatósági felügyeletéről szóló

²⁴ Forrás: Bajmócy Zoltán: Bevezetés a helyi gazdaságfejlesztésbe, Jate Press, Szeged, 2011, 24. o

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

2008. évi XLVI. törvény (a továbbiakban Éltv.), melynek célja többek között az élelmiszerláncban a lehetséges kockázati tényezők számának csökkentése érdekében a helyi, illetve regionális kistermelői élelmiszer-előállítás és értékesítés elősegítése. A helyi termékek tekintetében az Éltv. különösen fontos szabályokat tartalmaz, mivel alkalmazási köre kiterjed a Magyarországon előállított, valamint forgalomba hozott élelmiszerekre, takarmányokra, illetve ezek termelésére, előállítására, forgalmazására biztonsági, valamint minőségi szempontból bármilyen hatással levő (vagy annak lehetőségével bíró) körülményekre, az állat-, illetve növény-egészségügyi kérdésekre, továbbá az élelmiszerlánc felügyeletével kapcsolatos hatósági eljárásokra és tájékoztatásokra.²⁵ A helyi élelmiszer-termékekre vonatkozóan a másik legfontosabb jogszabály a kistermelői élelmiszer-termelés, -előállítás és -értékesítés feltételeiről szóló 52/2010. (IV. 30.) FVM rendelet, mely az Éltv. felhatalmazása alapján született. A rendelet meghatározza a kistermelő fogalmát és ezzel lényegében meghatározza azt is, hogy jogi szempontból mi is a helyi termék. A rendelet szerint kistermelő az a természetes személy, aki kis mennyiségű, általa megtermelt alaptermékkel vagy általa betakarított, összegyűjtött vadon termő alaptermékkel, ilyen alaptermékkel előállított élelmiszerrel, vagy általa jogszerűen kifogott hallal közvetlenül a végső fogyasztót látja el. Kistermelői tevékenység az is, ha a kistermelő az említett termékeket a régió belüli vagy a gazdaság helyétől légvonalban számítva Magyarország területén legfeljebb 40 km távolságon belüli kiskereskedelmi vagy vendéglátó létesítménynek értékesíti.

Továbbá az is kistermelőnek tekinthető, aki falusi vendégasztalt üzemeltet vagy a rendeletben meghatározott szolgáltatásokat végez magánszemélyek és más kistermelők részére. A rendeletben meghatározott kistermelői tevékenységek alapján látható, hogy a jogi szempontból helyi termék olyan termék, amit a kistermelő maga termel meg és/vagy dolgoz fel és azt közvetlenül a végső fogyasztónak legfeljebb 40 km távolságon belül értékesíti. Az

²⁵ Éltv. indokolás

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykunszolnok megyében” című pályázat.

értékesítési folyamatba még maximum egy köztes szereplő, a kiskereskedelmi vagy vendéglátó létesítmény ékelődhet be.

Helyi szolgáltatás a falusi vendégfogadó tevékenység, amelyet korábban a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (Szja. tv.) határozott meg. A meghatározás magában foglalta a szálláshely-szolgáltatást, továbbá az alkalmi falusi és agroturisztikai szolgáltató tevékenységet, ennek keretében a helyi népművészeti, néprajzi, kézműves, építészeti és kulturális értékek, örökségek bemutatását; a falusi élethez, környezethez és munkakultúrához kapcsolódó hagyományok, tevékenységek bemutatását; a falusi vendégasztal szolgáltatást; a helyi gazdálkodási módok, termelési szokások bemutatását; valamint az ezekhez kapcsolódó falusi rendezvények szervezését. A jelenleg hatályos Szja tv. már nem tartalmazza ezt a meghatározást, hanem az egyes őstermelői tevékenységek részletezése keretében az említett 52/2010. (IV. 30.) FVM rendeletre utal, amely e szolgáltatások közül a falusi vendégasztal szolgáltatást határozza meg. A rendelet szerint a falusi vendégasztal falusias, tanyasias vagy vidéki környezetben a házi élelmiszerekhez és gasztronómiai hagyományokhoz kapcsolódó tevékenységek bemutatása, és az elkészített élelmiszerek felkínálása helyben fogyasztásra a gazdaság helyén.²⁶ A falusi szálláshely-szolgáltatás definícióját pedig a szálláshely-szolgáltatási tevékenység folytatásának részletes feltételeiről és a szálláshely-üzemeltetési engedély kiadásának rendjéről szóló 239/2009. (X. 20.) Korm. rendelet rögzíti.

E szerint falusi szálláshely a kiemelt üdülőkörzethez nem tartozó települések, valamint a törzskönyvezett gyógyhelyek kivételével az 5000 fő alatti településeken, illetve a 100 fő/km² népsűrűség alatti területeken található olyan szálláshely, amelyet úgy alakítottak ki, hogy abban a falusi életkörülmények, a helyi vidéki szokások és kultúra, valamint a mezőgazdasági hagyományok komplex módon, adott esetben kapcsolódó szolgáltatásokkal együtt

²⁶ 52/2010. (IV. 30.) FVM rendelet 1.§

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

bemutatásra kerüljenek. Az alkalmi falusi és agroturisztikai szolgáltató tevékenység meghatározása pedig már csak az egyes mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatásokkal kapcsolatos miniszteri rendeletekben jelenik meg, mivel már hatálytalan az e tevékenységeket szabályozó 136/2007. (VI. 13.) Korm. rendelet.

Az Szja tv. szabályai közül azonban fontos kiemelni a mezőgazdasági őstermelő és a mezőgazdasági kistermelő adójogi fogalmakat. Az Szja törvény 6. számú mellékletének II./C) 3. pontja szerint a 52/2010. (IV. 30.) FVM rendeletben meghatározott kistermelői élelmiszer-termelés, -előállítás és -értékesítés őstermelői tevékenységnek minősül. „Ennek abból a szempontból van jelentősége, hogy a mezőgazdasági őstermelőnek (ideértve az átalányadózást alkalmazó mezőgazdasági kistermelőt is), ha az e tevékenységéből származó bevétele az évi 600 ezer forintot nem haladja meg, akkor ezen bevételéből jövedelmet nem kell figyelembe vennie (ha meghaladja, akkor ezt a bevételt is beszámítva kell a jövedelmét meghatároznia).”²⁷ Emellett a kistermelőt megilleti az őstermelői adókedvezmény, a kistermelői költséghányad, és 4 millió forint éves bevételig – ha rendelkezik legalább a bevétel 20 százalékát kitevő összegben a tevékenységével összefüggésben felmerült, költségként elismert kiadás igazolására a nevére kiállított számlákkal – úgynevezett nemleges bevallási nyilatkozatot tehet arról, hogy az adóévben nem volt a mezőgazdasági kistermelésből jövedelme. Vagyis ilyen esetben gyakorlatilag nem kell adót fizetni.

Az értékhatár valamennyi őstermelői tevékenységéből (például piaci árusításból) származó bevételre vonatkozik.²⁸

²⁷ [Szja törvény 23. §]

http://adozona.hu/szja_ekho_kulonado/Ostermelo_falusi_vendegasztalt_uzemeltetne_3NX43B.aspx

²⁸ http://adozona.hu/szja_ekho_kulonado/Ostermelo_falusi_vendegasztalt_uzemeltetne_3NX43B.aspx

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

Az élelmiszertermékekre vonatkozóan az Éltv. mellett fontos követelményeket tartalmaz a Magyar Élelmiszerkönyv, amely az egyes élelmiszerekre, illetve az élelmiszerek vagy élelmiszer-összetevők egyes csoportjaira vonatkozó élelmiszer-minőségi, élelmiszer-jelölési és élelmiszer-biztonsági kötelező előírások gyűjteménye. Az Élelmiszerkönyv legújabb irányelvei részletesen szabályozzák a kézműves élelmiszerekre, a megkülönböztetett minőségi jelöléssel ellátott kézműves tejtermékekre, a fűszerpaprika-örleményekre és a megkülönböztetett jelöléssel ellátott fűszerpaprika-örleményekre vonatkozó követelményeket.

A helyi élelmiszertermékek kereskedelmével kapcsolatban elsősorban a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvényt (a továbbiakban Kertv.) és a már említett 52/2010. (IV. 30.) FVM rendeletet kell kiemelni, továbbá általánosan érvényesek a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (a továbbiakban Ftv.) szabályai. A Kertv. hatálya a kereskedelmi tevékenység, a kereskedelmet kiszolgáló szolgáltató, valamint a kereskedelmi jellegű turisztikai szolgáltatási tevékenységek folytatásának, továbbá a termékek forgalmazásának alapvető követelményeire és ellenőrzésére terjed ki.²⁹ A helyi élelmiszertermékek vonatkozásában a Kertv. értelmező rendelkezései közül kiemelendő a kiskereskedelmi tevékenység, a közvetlen értékesítés, a piac, a helyi termelői piac, a vásár, továbbá a saját előállítású termék fogalmak meghatározása. Itt kell megemlíteni a kereskedelmi tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 210/2009. (IX. 29.) Korm. rendeletet, az egyes ipari és kereskedelmi tevékenységek gyakorlásához szükséges képzésekről szóló 21/2010. (V. 14.) NFGM rendeletet, a vásárokról, a piacokról, és a bevásárlóközpontokról szóló 55/2009. (III. 13.) Korm. rendeletet, továbbá a vásári, piaci és vásárcsarnoki árusítás közegészségügyi szabályairól szóló 59/1999. (XI. 26.) EüM rendeletet. E rendeletek szintén fontos szabályokat rögzítenek a helyi élelmiszer-termékek

²⁹ Kertv. 1.§

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

kereskedelmével kapcsolatban. Az egyes engedélyezési eljárásokról részletes információ érhető el a www.magyarorszag.hu weboldal „Ügyintézés” menüpontja alatt.

A helyi termékek közül, az élelmiszertermékekkel ellentétben, jogilag kevésbé részletesen szabályozottak a kézműves termékek. E termékek előállításához és értékesítéséhez kapcsolódó jogszabályok közül meghatározó lehet az adótörvények közül az Szja tv. és az Áfa tv.³⁰ adószámmal rendelkező természetes személyekre vonatkozó rendelkezései, az Ftv. és a Kertv. említett szabályai, továbbá a termékbiztonsággal kapcsolatos jogszabályok. Az Ftv. felhatalmazása alapján született a gyermekjátékok biztonságáról szóló 38/2011. (X. 5.) NGM rendelet, amely egyes kézműves termékek esetében releváns lehet.

A kézműves termékek speciális szabályai közül ki kell emelni a népi iparművészettel kapcsolatos állami feladatokról szóló 31/2011. (III. 17.) kormányrendelet. E rendelet, hatályon kívül helyezte a népi iparművészettel kapcsolatos állami feladatokról szóló 114/2004 (IV. 28.) kormányrendeletet. A korábbi feladat-meghatározó kormányrendelet végrehajtási rendelete, azonban jelenleg is hatályban van (a megfelelő módosításokkal). A népi iparművészettel kapcsolatos állami feladatok végrehajtásáról szóló 12/2004. (V. 21.) NKÖM rendelet meghatározza, hogy minősített (zsűrizett) népi iparművészeti alkotásnak az az alkotás, termék nevezhető, amelyet a Hagyományok Háza főigazgatója a meghatározott bírálóbizottság javaslata alapján „HA”, „HB”, „MA” vagy „MB” kategóriába besorolt, valamint jelölés nélküli zsűrizéssel ellátott népi iparművészeti alkotásnak minősít.³¹ A népi iparművészeti tárgyak minősítésének feltételei a tárgy tartalma - néprajzi hagyománya és esztétikai értékei -, egykori és a jelenlegi funkciója, valamint az alkalmazott technika és a kivitel minősége.

³⁰ 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról

³¹ 12/2004. (V. 21.) NKÖM rendelet 2. §

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

E rendelet azért jelentős, mert az Áfa tv. alapján a tevékenység közérdekű jellegére tekintettel mentes az általános forgalmi adó alól az említett rendelet által meghatározott minősítés szerint zsűriszámmal ellátott, egyedi vagy meghatározott példányszámban, nem ipari gyártástechnológiával előállított népművészeti, népi iparművészeti és iparművészeti termék értékesítése. E termékek áfamentességéhez azonban nem elegendő a termékek zsűriztetése, ugyanis a törvény szerint a mentességhez az is szükséges, hogy a termékeket közszolgáltató vagy népi iparművész minősítéssel rendelkező személy, szervezet - ilyen minőségében – értékesítse.³²

IV. Módszertani háttér

A téma feldolgozásának szempontjából egyrészt fontosnak tartjuk a témát érintő releváns dokumentumok (pl.: tervezési-fejlesztési dokumentumok, megyei tanulmányok, területet érintő jogszabályok) áttekintését, másrészt kíváncsiak vagyunk a témában leginkább érdekelt, érintett szereplők véleményére, tapasztalataira. Ennek megfelelően a kutatás elsősorban dokumentumok elemzésére, összefoglalására és a helyi szereplőkkel készített interjúk feldolgozására épül. Az alapozó kutatás legfontosabb célkitűzése a helyi termék-előállítók minél szélesebb körű feltérképezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében. Abból a feltételezésből kiindulva, hogy a helyi akciócsoportok megkérdezett munkatársai eltérő mértékben rendelkeznek információkkal a helyi termékek előállításáról, úgy gondoljuk az interjúk alapján gyűjtött helyi termékek és termék-előállítók listáját bővíteni szükséges. Ezért a helyi termékeket és termelőket, kézműveseket összegyűjtő adattár elkészítéséhez a

³² Áfa tv. 8. § (1) Mentés az adó alól:

n) a népművészeti, népi iparművészeti és iparművészeti termékek kiállításának, vásárának és bemutatójának szervezése, rendezése és az ahhoz szorosan kapcsolódó, jogszabály által meghatározott minősítés szerint zsűriszámmal ellátott, egyedi vagy meghatározott példányszámban, nem ipari gyártástechnológiával előállított népművészeti, népi iparművészeti és iparművészeti termék értékesítése, amelyet közszolgáltató vagy népi iparművész minősítéssel rendelkező személy, szervezet - ilyen minőségében - teljesít

DARÁNYI IGNÁC TERV

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

keresést kiterjesztjük különböző honlapokra. A keresés egyrészt irányulhat célzottan például a helyi akciócsoportok településeinek honlapjaira, de a szócikk keresés is célravezető lehet.

Releváns dokumentumok áttekintése:

A dokumentumokat abból a szempontból tekintjük át, hogy hogyan, milyen jelentőségben, összefüggésben, jelenik meg bennük a helyi termék-előállítás témaköre, illetve közvetlenül, vagy közvetetten hogyan kapcsolódnak ehhez a területhez.

A kutatásban a következő dokumentumok áttekintését végezzük el:

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program

A Területfejlesztési Operatív Program az eltérő területi igényekre reagálva a térségek belső erőforrásaira építő fejlesztéseket célozza meg, a térségi adottságokra szabottan támogatja a helyi gazdasági rendszerek és a helyi foglalkoztatási képesség helyreállítását.

Tehát a TOP elsődleges célja a térségi, decentralizált gazdaságfejlesztés és ezáltal a foglalkoztatás növelése. A TOP tervezésében, a fejlesztések végrehajtásában és nyomon követésében a megyei önkormányzatoknak kulcsszerepe van. Az operatív program területi programcsomagok (megyék és járások szintjén összehangolt fejlesztések) alapján nyújt támogatást, elsősorban az önkormányzatok fejlesztéseihez (gazdaságfejlesztés, város- és településfejlesztés), Budapest és Pest megye kivételével az ország 18 megyéjében.

Az OP fejlesztéspolitikai céljai alapvetően a helyi, közösségi gazdaságfejlesztésre, a helyi közösségek erősítésére irányulnak.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

DARÁNYI IGNÁC TERV

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

Nemzeti Vidékstratégia 2012-2020

A Stratégia alapcélkitűzése hogy a következő években kiemelt figyelmet kell fordítani, arra hogy a saját termelésű élelmiszerek aránya növekedjen, hiszen a helyi termelés, feldolgozás és értékesítés, a helyi termékek szervezett bejuttatása a kiskereskedelem rendszerébe helyi és nemzetgazdasági szinten is számottevő piaci szegmenst jelenthet a jövőben. A vidéki térségek megmaradásának, fejlődésének alapja a jól működő helyi gazdaság, ezért törekedni kell a tájegységek önálló termelésére, a helyi mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, ipar, kereskedelem fejlesztésére. A Vidékstratégia szakterületi célkitűzései a következők:

- A vidék gazdaságának több lábra állítása.
- A helyi termelés, feldolgozás és fogyasztás összehangolása, a gazdasági tevékenységek, tranzakciók minél nagyobb körének térségen belül tartása.
- Helyi, térségi gazdasági autonómia erősítése.
- Helyi gazdaságfejlesztési műhelyek, szervezet-és kapcsolatrendszer kialakítása, erősítése.

Darányi Ignác Terv a Nemzeti Vidékstratégia végrehajtásának keretprogramja

A Terv átfogó célkitűzése vidéki térségek népességeltartó és népességmegtartó képességének javítása: olyan vidékfejlesztési program megvalósításával, amely az emberek és a közösség értékeire építve, a hagyományokat ápolva, a táji és épített környezet értékeit megőrizve, a természeti erőforrásokkal fenntartható módon gazdálkodva, a mezőgazdaságot és a nem mezőgazdasági tevékenységet folytató vidéki vállalkozásokat fejlesztve nyújt esélyt a vidéki élet megbecsültségének és vonzerejének helyreállítására, a vidéken élők életminőségének átfogó javítására.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

DARÁNYI IGNÁC TERV

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Program 2014-2020 Stratégiai és Operatív Program

A területfejlesztési dokumentum alapvető célja a megye fejlesztéseinek jövőbeli megalapozása. A Területfejlesztési Program a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Konceptióra épül, amely két részből áll: Stratégiai és Operatív Program. A koncepció a megye szempontjából minden releváns ágazatra, szakterületre kiterjed.

A koncepcióban az alábbi átfogó célokat fogalmazták meg:

- erőteljes kapcsolódás a makrogazdaság fejlődési tengelyire
- változatos kultúrtájak dinamikus egyensúlya
- egészséges, képzett lakosság, együttműködő társadalom.

A Területfejlesztési Program hat prioritást határoz meg:

- Gazdaságfejlesztés
- Közlekedésfejlesztés
- Az agrárium fejlesztése
- Környezeti erőforrások hatékony megőrzése
- Esélyteremtő, befogadó egészséges társadalom
- Település-fejlesztési programok.

Jász-Nagykun-Szolnok megye Helyi Fejlesztési Stratégiáinak elkészítésében érdekelt szereplők partnerségében kialakított, megyei szintű helyzetértékelési és vidékfejlesztési javaslatokat tartalmazó tanulmánya

A tanulmányt a Nemzeti Agrárszaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézet (NAKVI) megbízásából a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Ügynökség Közhasznú Nonprofit Kft készítette. Célja a 2014-2020 közötti EU programozási időszak vonatkozó

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

Helyi Fejlesztési Stratégiák (HFS) tervezéséhez kapcsolódó területi szerveződések megkönnyítése, a HFS-ek kidolgozásának elősegítése, a HFS elkészítésében érdekelt szereplők partnerségének megteremtése. A tanulmány célja, hogy segítséget nyújtson a helyi vidékfejlesztési szakembereknek és döntéshozóknak, hogy megalapozott Helyi Fejlesztési Stratégiák készülhessenek el, hiszen ezen dokumentumok fogják meghatározni, hogy a 2014-2020 közötti időszak európai uniós vidékfejlesztési forrásait az egyes vidéki térségekben milyen fejlesztési célokra lehet majd igénybe venni.

A tanulmány feladata a helyi gazdaságfejlesztés, a helyi társadalom, helyi környezet, város-vidék kapcsolatok vonatkozásában a HFS helyzetértékelési részének elkészítését segítő, az országra általánosan, valamint specifikusan a megyére vonatkozó elemzések, értékelések elkészítése, a tervezési-fejlesztési környezet áttekintése, a vidékfejlesztési források bemutatása mellett, az EMVA támogatással megvalósult projektek, a pályázati aktivitás, illetve a HACS-ok által ellátott térségi vidékfejlesztési feladatellátás hazai és nemzetközi szakmai kapcsolatrendszerének szakmai értékelése.

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

Interjúk

Az interjúk egyrészt a Helyi LEADER Akciócsoportok vezetőivel, munkaszervezeteinek vezetőivel, munkatársaival készülnek, másrészt a vidékfejlesztésben érintett, érdekelt egyéb megyei szereplőkkel (intézmények, civil szervezetek vezetői).

A Helyi LEADER Akciócsoportok részéről a következő személyekkel készítünk interjúkat:

1. Jászsági Kistérség Helyi Közösség Egyesülete (Jászapáti)
Interjúalany: Barta Ágnes megbízott munkaszervezet vezető.
2. Közép- Tisza- Zagyva Vidékfejlesztési Egyesület (Rákóczi falva)
Interjúalany: Benke Zsuzsanna munkaszervezet vezető.
3. Tisza-menti LEADER Közhasznú Egyesület (Kuncsorba)
Interjúalany: Vass Renáta munkaszervezet vezető.
4. Tisza-tó térsége Leader Egyesület (Abádszalók)
Interjúalany: Szabó István munkaszervezet vezető.
5. Tiszazugi Leader Egyesület (Kunszentmárton)
Interjúalany: Fazekas János elnök.
6. Nagykunságért Vidékfejlesztési Egyesület (Kétpó)
Interjúalany: Vida Tamás elnök.

A Helyi Akciócsoportok munkaszervezetei számára készülő interjú témakörei:

- 1) **Helyi Akciócsoport bemutatása** röviden (akciócsoportok feladatai, helyi társadalom, helyi gazdaság főbb sajátosságai, jellemzői).

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

2) Erőforrások

Egy térségben számos olyan erőforrás (természeti környezet adata lehetőségek, épített és kultúrtörténeti értékek, a térség hagyományai, turisztikai szolgáltatások a térségben, az ott élők ismeretei, tudása, vállalkozó kedve stb.) lehetséges, amire a helyi termékek előállítása, és értékesítése során támaszkodni lehet. **Fontos annak az azonosítása, hogy mik azok az erőforrások, amiket eddig is hasznosítottak a helyiek és mik azok a kihasználatlan tartalékok, amikre a jövőben építeni lehet a helyi termékek előállítása és értékesítése során.**

3) A Helyi Akciócsoportok szerepe a helyi termékek/vállalkozások fejlesztésében, az eddig megtett konkrét intézkedések, lépések összegyűjtése.

A Helyi Akciócsoportok, a vidékfejlesztési intézményrendszer részeként kulcsfontosságú szerepet játszhatnak a helyi gazdaságfejlesztésben. Fő feladatuk a 2007-2013-as programozási/támogatási időszakban az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) III. és IV. tengelyének lebonyolítása, a helyi pályáztatásban való közreműködés, a helyi szükségletekre, sajátosságokra, adottságokra épülő Helyi Vidékfejlesztési Stratégia (HVS) elkészítése és felülvizsgálata. Az ÚMVP a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiák céljaként többek között a vidéki régiók életszínvonalasának emelését, munkahelyek megőrzését és újak létrehozását, a vidéki szereplők közötti együttműködés fejlesztését, helyi innovatív megoldások támogatását határozta meg. A HACS-oknak a HVS-ek felülvizsgálatát 2013-ban a következő gazdasági szempontok figyelembe vételével kellett elkészíteniük:

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

- „**Prosperáló vidéki gazdaság:** Segítse elő a magas hozzáadott értéket előállító gazdálkodást, a mezőgazdasági ágazat tőkehiányának mérséklését, a gazdálkodás stabilitását és kiszámíthatóságát;
- **Integrált termékpolitika:** Segítse elő az integrált termékpolitika érvényesülését azáltal, hogy a termelői és fogyasztói mintázatok átalakításának iránya az anyag és energia intenzív termékek és szolgáltatások körétől, az anyag és energia szegény, inkább tudás és kultúra alapú termelés és fogyasztás irányába mutasson;
- **Decentralizált vidékfejlesztés:** Nem vezethet a mezőgazdasági vállalkozások indokolatlan koncentrációjához, és elő kell segítenie a vállalkozások sokszínűségét, verseny-egyenlőségét;
- „**Termelj helyben, fogyassz helyben**”: Segítse elő a helyi piacra jutást, a közösségi önellátást, támogassa a helyi élelmiszer-termelést és forgalmazást;
- „**Dolgozz helyben**”: Segítse elő a helyben foglalkoztatást, a helyi kisvállalkozások fejlődését, a családi, kisközösségi gazdálkodási formák elterjesztését, támogassa a falusi életmód, a hagyományokon alapuló megélhetési formák térnyerését;
- **Minőségi termékek, innováció:** Segítse elő a mezőgazdaságban az innovációt, az innovatív gazdálkodási technikák elterjesztését és a minőségi agrártermelést;
- **Diverzifikált vidéki termék kínálat:** Segítse elő a sajátos értékesítésű, egyedi minőségű termékek (pl. hungarikum) előállítását;
- **Térségen belüli termelési együttműködések:** Erősítse a térségen, településen belüli termék feldolgozási láncolat kialakítását, a termelők, gyártók egymásközi kereskedelmi kapcsolatainak javítását.”³³

³³ Forrás: Útmutató a LEADER Helyi Vidékfejlesztési Stratégia 2013. évi felülvizsgálatához 15. o.

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „*Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében*” című pályázat.

Az akciócsoporthoz egyrészt, a helyi termékek előállítását a pályázatokon keresztül (pályázati tanácsadás, projektgenerálás, tájékoztatás, pályázatok elkészítésében való közreműködés, pályázatkezelés) segítik, másrészt szerepet vállalhatnak a termékfejlesztésben (pl.: több termékből álló, komplex, egymásra épülő termékcsomagok kialakítása), illetve a termékek értékesítésének ösztönzésében, támogatásában (pl.: kiadványok megjelentetése, rendezvények szervezése a helyi termékek bemutatására stb.). A HACCS-ok vidékfejlesztésben betöltött szerepe a 2014-2020-as programozási időszakban is jelentős marad, feladatuk lesz a Helyi Fejlesztési Stratégiák elkészítése.

4) Helyi termékek, termék-előállítók az akciócsoporthoz tartozó területén:

Az alapozó kutatás elsődleges célja a Helyi Akciócsoporthoz tartozó területén előállított helyi termékek, illetve a helyi termék-előállítók minél szélesebb körű feltérképezése. Ezért lényeges annak a felderítése, hogy *a Helyi Akciócsoporthoz milyen adatokkal rendelkeznek a helyi termelőkről, kézművesekről. Készítettek-e adatbázist a helyi termék-előállítókról, ha igen az hol és milyen formában elérhető. Milyen jellemzőkkel bírnak a térség termelői, kézművesei, kik, foglalkoznak leginkább helyi termékek előállításával. Iskolai végzettségüket tekintve mi a jellemző a termék-előállítókra.* Mivel az alapkutatás kiemelten fókuszál a fiatal és a női vállalkozókra, lényeges kérdés, *hogyan milyen arányban, számban találhatók a helyi termék-előállítók között a nők és a fiatalok.* A helyi termékeket jellemzően mikro- és kisvállalkozási keretek között állítják, illetve feltételezhető, hogy a termékek előállításának és értékesítésének egy része nem is a legális gazdasági formákhoz kötődik. *Ezért érdemes azzal is foglalkozni az interjúban, hogy az interjúalanyok ismeretei szerint az adott térségben a helyi termék-előállítók, milyen formában végzik a tevékenységüket – vállalkozóként, östermelőként stb.- milyen arányban*

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

vannak a termék-előállítók között azok, akik csak hobby szinten foglalkoznak ezzel a tevékenységgel. Lényeges lehet azt is felderíteni, hogy mennyire jellemző a termelőkre a többféle termék úgynevezett „integrált” termékek előállítása.³⁴ A többféle terméket előállítók, valószínűsíthetően kevésbé vannak kitéve a piaci áringadozásnak.

A projektben készülő jó gyakorlatokat bemutató kiadvány szempontjából, fontosnak tartjuk, megtudni, hogy az interjúalanyok az általuk **említett helyi termék-előállítók közül kit/kiket ajánlanának további megkeresés céljából.**

A helyi termék-előállítók jellemzőinek felderítése mellett a témakör további kérdései a térségben előállított helyi termékekre vonatkoznak. **Mik az adott térség meghatározó helyi termékei az interjúalanyok véleménye szerint (pl.: mik azok a termékek, amiket nagyobb mennyiségben állítanak elő a térségben, amiknek az előállításával többen foglalkoznak, vagy aminek a minőségét kiemelkedőnek ítélik meg- zsűrizett iparművészeti alkotások, a térség arculatát meghatározó, a térségben és a térségen kívül is ismert/elismert termékek). Az előállított helyi termékek a térség mely településeihez kötődnek. Illetve milyen tényezők segítik és gátolják a helyi termékek előállítását.**

5) Értékesítés, a helyi termékek iránti kereslet alakulása:

A helyi termékek értékesítése legtöbbször úgynevezett közvetlen értékesítéssel történik, a termékek kisebb hányada kerül csak kereskedelmi forgalomba. Az értékesítésére többféle lehetőség kínálkozik, az értékesítés csatornái lehetnek többek között a háznál, termelőnél történő értékesítés, helyi, termelői piacok, vásárok, termelői boltok, helyi kiskereskedelmi boltok, mozgóárusítás, házhoz szállítás (pl.: tejet, húst házhoz viszi a termelő), internetes értékesítés.

³⁴ Forrás: Dr. G. Fekete (2009)

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

Ezen kívül a helyi termékek értékesítésre jó alkalmat kínálnak a különböző települési, térségi rendezvények, fesztiválok is. A helyi turisztikai szolgáltatások (pl.: falusi vendéglátás, szállásbiztosítás, táborok szervezése stb.) is pozitív hatást gyakorolhatnak az értékesítésre, hiszen a térségbe érkező turisták a helyi termékek számára komoly piacot jelenthetnek.³⁵ **Fontos annak az azonosítása, hogy az említett lehetőségek közül a térségben előállított termékek értékesítésére milyen csatornák állnak rendelkezésre, mik a legjellemzőbb értékesítési módok, a térségben előállított termékek értékesítése milyen arányban történik a helyi piacokon, illetve milyen arányban jutnak el a termékek más térségek lakóinak fogyasztóihoz.**

A helyi termékek értékesítésében az egyik leglényegesebb tényező a fogyasztói kereslet megléte. A térségben élők mellett, a helyi termékek fogyasztói csoportját a térségbe érkező látogatók, turisták alkotják. A helyiek (helyi lakosok, közintézmények) nagyobb valószínűséggel a különböző élelmiszereket keresik, a turisták körében a kézműves termékek iránti kereslet is jellemző lehet. A fogyasztói keresletet valószínűsíthetően leginkább a termék ára befolyásolja. Mivel a helyi termékek, - legalábbis egy részük- egyedi eljárással, kézi munkával készülnek, illetve magas minőséget képviselnek, ezért általában drágábbak, mint a nagyáruházak polcain megtalálható hasonló árucikkek. Elmondható azonban, hogy egyre többen tartoznak az úgynevezett tudatos vásárlók körébe. A tudatos vásárló amellet, hogy tájékozódik a termék áráról, minőségéről és ez alapján a legjobbat választja, olyan fogyasztói döntéseket hoz meg, amelyekben saját haszna mellet más szempontok is érvényesülnek. Tudatos vásárlói magatartás lehet az is, ha a helyi termékeket preferáljuk. A helyi termék fogyasztása számos haszonnal járhat, vásárlásával támogatjuk a lokális gazdaságot, a helyi foglalkoztatást, kevésbé szennyezzük a környezetet, a helyi termék valószínűleg frissebb, hagyományosabba az íze, jó a

³⁵ Forrás: Dr. G. Fekete (2009)

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

minősége stb. *Az interjú kérdések az értékesítés csatornáit mellett kiterjednek arra is, hogy a térségben mi a jellemző a helyi termékek iránti keresletre, kik keresik leginkább a helyi termékeket. Az interjúalanyok véleménye szerint milyen tényezők befolyásolják leginkább a keresletet, mi az, ami segíti, és mi az, ami gátolja a térségben a helyi termékek értékesítését.*

6) Fejlesztési, képzési igények

Lényeges tartjuk megkérdezni az interjúalanyok véleményét abban a tekintetben, *hogy milyen fejlesztéseket, képzéseket tartanak fontosnak, amelyek elősegíthetik a helyi termékek előállítását, értékesítését. Milyen területeken van leginkább szükség képzésre, a szakmai szakismerttet adó, vagy más jellegű pl.: vállalkozói, gazdálkodói ismereteket fejlesztő képzéseket tartanának hasznosnak. Véleményük szerint milyen termékkel bővíthető az adott térség helyi termékkínálata, milyen további értékesítési csatornák kiépítése lenne hasznos, milyen javaslataik vannak a termékfejlesztésre.*

7) A helyi termékek megismertetése, marketing

Egy termék vásárlásakor többféle szempontot veszünk figyelembe: milyen a termék minősége, milyen korábbi tapasztalataink vannak az adott termékkel kapcsolatban, mennyibe kerül, milyen a csomagolása, hol lehet hozzájutni (előállítás helye), és nem utolsósorban a termék reklámja is hatást gyakorolhat a választásunkra.³⁶ A helyi termékek piacra jutásában a termékfejlesztés és az értékesítési csatornák mellett a termékek marketingjének és kommunikációjának is jelentős szerepe van. Az eladáshoz szükséges a terméket minél szélesebb körben ismertté tenni. A termékek ismertté tételére számos marketingkommunikációs eszköz létezik, ilyen lehet pl.: helyi termékekről szóló kiadványok megjelentetése, helyi termékes honlap

³⁶ Forrás: Dr. G. Fekete (2009)

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

működtetése, vásárok, bemutatók szervezése, fogyasztói kampányok szervezése, reklámok, eladás- vásárlás ösztönzése árkedvezményekkel, egyéni arculat kialakítása.³⁷ A Helyi Akciócsoportok fontos szerepet vállalhatnak a termékek megismertetésében. *Az interjú során feltérképezzük az interjúalanyok által ismert információcsatornákat, marketing elemeket, illetve hogy, ezekből milyen eszközöket használnak a helyi termékek ismertté tételére. Milyen eddig nem alkalmazott marketingkommunikációs eszköz bevezetését tartanának hasznosnak.*

8) Együttműködés

Pályázat egyik célkitűzése a helyi kis- és középvállalkozások, szolgáltatások közötti új partnerségi kapcsolatok kialakítása, hálózatépítés. Az együttműködés többféle módon létrejöhet a termelők között a termelés és az értékesítés területén. Ilyen együttműködési forma lehet a termelői hálózatok létrehozása, ahol az ugyanazon terméket előállítók - vállalkozások, magánszemélyek- a termelés és az értékesítés megkönnyítése érdekében fognak össze, ez történhet pl.: a szövetkezetek alakításával, klaszterek létrehozása. A szövetkezetek „meghatározott feladatok elvégzésére létesülő önkéntes társulások, céljuk a tagok gazdasági tevékenységének előmozdítása, anyagi helyzetük javítása. Ügyvitelüket tekintve közel állnak a gazdasági társuláshoz (vállalat), személyi oldalukat tekintve viszont a személyi egyesülésekhez; lényegükben gazdasági egyesülések.”³⁸ A klaszter „a szereplők közötti kölcsönös előnyökön nyugvó együttműködés gondolatát jelenti. A cégek azért működnek szívesen klaszterszerű együttműködésben, mert előnyökhöz jutnak kihasználva az erős helyi kapcsolatokat, a

³⁷ Forrás: Bodó (2009)

³⁸ Forrás: http://www.szovetkezetikutato.hu/szovetkezeti_identitas.php

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykunszolnok megyében” című pályázat.

kapcsolatukat a saját iparáguk más piaci szereplőivel. Az azonos értéklánc mentén hálózatosan működő vállalatok, vállalkozások közötti kapcsolatok egyik legjelentősebb versenyképesség-fokozó tényezője, ha együttműködést alakítanak ki a termelés és a fejlesztés mellett a háttérparral és a kapcsolódó szolgáltatást nyújtó szervezetekkel, intézményekkel. A gazdasági klaszterek alakulása egyfajta válaszreakcióként is értelmezhető a globalizált környezetre, a fejlődési igény, az innováció, a hatékonyság, a minél gyorsabb reagálás és a piaci alkalmazkodás kielégítésére.”³⁹ Az említett formák mellett az együttműködés példája lehet terméksarkok kialakítása a meglévő boltokban, szállodákban, éttermekben, vendéglátóhelyeken a szabadidőtöltés, turizmus egyéb helyszínein. Mindezek a megoldások lehetőséget teremtenek a térségben a helyi termékeket előállítók és a szolgáltatók közötti partnerség fejlesztésre.

Valószínűsíthető, hogy az együttműködés tekintetében a megyében különbségek mutatkoznak az egyes akciócsoportok területén. Lesznek, illetve vannak olyan térségek, ahol jellemzőbb az összefogás, az együttgondolkodás, erősebb hagyományai vannak az együttműködésnek, míg máshol ez még kevésbé van jelen. **Fontos annak a feltérképezése, hogy az adott térségben létrejöttek-e együttműködések a termelés és az értékesítés folyamán, ha létrejöttek milyen szintű, típusú együttműködések alakultak ki, vagy a termék-előállítók még nem ismerték fel az együttműködésben rejlő lehetőségeket és inkább konkurenciát látnak egymásban, mintsem partnert. Lényeges kérdés az is, hogy a Helyi Akciócsoportok milyen szerepet vállalnak az együttműködés fejlesztésben, milyen konkrét intézkedéseket tettek, terveznek tenni a jövőben a partnerség fejlesztése érdekében.**

³⁹ Forrás: http://www.klasztermenedzser.hu/Klaszterekrol_atalaban/reszletek/17/mi_is_a_klaszter

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

Az interjúalanyok másik körét a Helyi Akciócsoportok mellett, a megyében vidékfejlesztéssel, helyi gazdaságfejlesztéssel foglalkozó, vagy legalábbis részben érintett intézmények, szervezetek képviselői adják.

A HACS-ok vezetői mellett a következő intézmények, szervezetek képviselőit keressük meg a teljesség igénye nélkül:

- *Nemzeti Művelődési Intézet Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Irodája (Szolnok).*

A Nemzeti Művelődési Intézet tevékenysége a közművelődés országos szakmai módszertani és tanácsadó feladatellátásának megerősítésére és a területi szintek együttműködésének fejlesztésére irányul. A megyei közművelődési módszertani irodák feladatai a szakmai tanácsadói- és szolgáltatói tevékenységre, a közösségi művelődés társadalmi és kulturális hatásainak erősítésére, a helyi közösségi kezdeményezések támogatására és fejlesztésére irányulnak.

Interjúalany: Kopasz Károlyné módszertani referens.

- *Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat Térségfejlesztési és Külügyi Irodája (Szolnok)*

Az Önkormányzat egyik legfontosabb feladata a 2014-2020-as Európai Unió programozási/támogatási időszakra való felkészülés. A tervezett operatív programok közül a Terület és Településfejlesztési Operatív Program megvalósításában a megyéknek és a megyei jogú városoknak kulcsszerepük van. A megyei önkormányzatok összehangolják, koordinálják a megye területén megvalósuló összes tervezési folyamatot, a végrehajtásban és a nyomon követésben is közreműködnek. A Térségfejlesztési és Külügyi Iroda feladatai között megjelenik a gazdaságfejlesztési és vidékfejlesztési feladatok ellátása is.

Interjúalany: Lakatos István irodavezető.

- *Szolnoki Városfejlesztő Zrt. (Szolnok)*

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

A szervezet elsődleges célja Szolnok Megyei Jogú Város fejlesztéseinek előkészítése és megvalósítása a piaci igényekre és a felmerülő feladatokra gyorsan, szakszerűen és költséghatékonyan reagálva. A Zrt. jelentős szerepet játszik a város gazdaságának fejlesztésben. Feladatai közé tartozik: gazdaságfejlesztési, marketing tevékenység, pályázat monitoring, források felkutatása, teljes projektmenedzsment, projekt helyzetelemzés, beruházások segítése, stratégiák készítése.

Interjúalany: Kertészné Bokor Zsuzsanna stratégiai tervező.

- *Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat (MNVH) (Mezőtúr)*

Az MNVH feladata a vidékfejlesztésben érdekelt összes szereplő együttműködési hálózatba szervezése. Így az érintett kormányzati, önkormányzati és civil közreműködő, gazdálkodó és társadalmi szervezetek, szakmai testületek, információs és együttműködési hálózatba szervezése, tevékenységének összehangolása. Célja a vidék társadalmi-gazdasági fejlődésének elősegítése, a felzárkóztatás, valamint a támogatási források hatékony felhasználása, további céljaként jelenik meg a gyakorlat-orientált térségek közötti és nemzetközi kapcsolatok kiépítése, a magyar nemzeti értékek és érdekek európai képviselője.

Interjúalany: Dr. Barancsi Ágnes megyei referens.

- *„Alföld Szíve” Térségi Turisztikai Egyesület (Szolnok)*

Az egyesület térségi turisztikai szereplőket összekapcsoló hálózat, amely az önkormányzatok, a turizmusban érdekelt vállalkozások, a szakmai és a civil szervezetek önkéntességén alapuló egységeként működik. Feladatai: marketingtevékenység, termékfejlesztés, információszolgáltatás, turisztikával kapcsolatos szakmai és menedzsment feladatok ellátása. Az egyesület jelenleg 19 tagot számlál, tagjai főként önkormányzatok, szervezetek, egyesületek.

Interjúalany: Galó Anita egyesületi titkár.

- *Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (Szolnok)*

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

Az Alapítvány célja a megye mikro-, kis- és középvállalkozásainak a megerősítése, információszolgáltatás, tanácsadás, pénzügyi és oktatási programok szervezése révén, részvétel a megye gazdaságfejlesztési programjainak előkészítésében és végrehajtásában, mikrohitelezési tevékenység folytatása, pályázatok készítése, projektmenedzselés. Az Alapítvány tagja a Helyi Vállalkozói Központok Hálózatnak. Kiemelt feladatának tekinti a megye gazdaság és területfejlesztési szervezeti közötti együttműködés támogatását.

Interjúalany: Hegyiné Kovács Éva területfejlesztési menedzser.

- *Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (Szolnok)*

A kamara kiemelt feladata a szakképzés és a munkaerőpiac összhangjának megteremtése, a munkaalapú társadalom erősítése. Arra törekszik, hogy a kiélezett piaci versenyben a vállalkozói környezet javításával, gazdasági elemzésekkel előrejelzésekkel, javaslatokkal, megbízható üzleti kapcsolatok kiépítésével, valamint jogi, adó, üzletviteli tanácsadással hatékonyan segítse tagjait és a gazdaság más szereplőit. A kamara képviselői érdekegyeztető, érdekvérvényesítő tevékenységükkel gazdaságfejlesztő szolgáltatásaikkal hozzájárulnak a vállalkozói közösség, illetve a megye gazdaságának szerveződéséhez, fejlődéséhez.

Interjúalany: Dr. Sziráki András elnök.

- *Agrár és Falusi Ifjúsági Körök Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Egyesülete (Szolnok)*

Az egyesület tagja az Európai Vidék Egyetemeiért Egyesület (APURE) nemzetközi hálózatának és a Vidékiség - Környezet- Fejlődés (RED) nemzetközi egyesületnek. Egyesület fontosnak tartja a helyi közösségek támogatását, a helyi hagyományok éltetését, amelyek között jelentős szerepet foglalnak el a vidéki élettel, a helyi szokások megőrzésével kapcsolatos tevékenységek. Kiemelt szerepet kap a vidék népességmegtartó erejének megőrzése. Ennek érdekében az évek óta jól bevált hazai és nemzetközi gyakorlatokat igyekszik népszerűsíteni.

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykunszolnok megyében” című pályázat.

Interjúalany: Bali István elnök.

- *Szent Márton Plébánia (Kunszentmárton)*

A Plébánia a „Segíts magadon” című TANDEM projektet valósít meg. Az Ökumenikus Segélyszervezet TANDEM Fejlesztési Alapjának a célja a hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik komplex fejlesztése, családok önfenntartóvá válásának elősegítése.

Interjúalany: Kövesdy Zsolt plébános.

A szervezetek és intézmények képviselői számára összeállított interjú kérdéssor néhány kérdéstől eltekintve megegyezik a Helyi Akciócsoportok számára összeállítottal. A szervezet, intézmény vidékfejlesztésben betöltött szerepének ismertetését követően ugyanazokat a tématerületeket öleli fel.

Helyi termelőket, termékeket tartalmazó adattár

Valószínűsíthetően az interjúk alapján (leginkább a módszer korlátai miatt) nem kapunk teljes képet a megye helyei termékinálatáról, a HACS-ok területén élő, dolgozó termék-előállítókról. Ezért úgy gondoljuk, hogy a projektcélok minél teljesebb megvalósulása érdekében a megkérdezettek által ismert és ajánlott helyi termék-előállítók körét bővíteni szükséges. Ennek megfelelően az alapozó kutatás harmadik elemeként elkészülő helyi termékeket és termelőket, kézműveseket összegyűjtő adattár forrásaként egyrészt az interjúk szolgálnak, másrészt a különböző termékeket bemutató honlapok. Mint ahogyan már korábban említettük, a honlapokon történő keresés irányulhat célzottan pl.: a HACS területén található települések, önkormányzatok honlapjaira, de célravezető lehet a szócikk keresés is. Az adattár elkészítéséhez példaként a következő honlapok áttekintése javasolt:

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

- <http://www.jaszokkincse.hu/>
- <http://www.helybenhagyjuk.hu/>
- <http://www.elotisza.hu>
- <http://www.nagykunsaginepmuveszek.eoldal.hu>
- <http://www.mestersegekboltja.hu/index.html>
- <http://falusipatika.hu>
- <http://www.orszagoshelyitermek.hu/>
- <http://tudatosvasarlo.hu/>
- <http://www.nak.hu/>
- <http://kkvhaz.hu>

Az adattár szerkezete, tartalma

A termelők és a termékek csoportosításánál többféle szempontot követhetünk. Az egyik szempont a területi elvű, ennek megfelelően az adattár, Helyi Akciócsoportonként tartalmazza a helyi termelőket és az általuk előállított helyi termékeket. A másik szempont lehet az előállított termékek fajtája, típusa. Ebből kiindulva a külön kerülhetnek feltüntetésre az élelmiszerjellegű termékek és a kézműves termékek, illetve az említett kategóriákon belüli további csoportosítás is lehetséges (pl.: feldolgozott élelmiszerek, nem feldolgozott élelmiszerek, textilipari termékek, kerámiák stb.).

Az adattár a következő adatok tartalmazza a termék-előállítókról:

- a termék-előállító neve
- a termék-előállító elérhetősége (címe, weblapcíme, e-mailcíme, amennyiben ez nyilvános)
- az általa előállított termék/termékek felsorolása.

A LEADER térségek közötti együttműködés projekt keretében elnyert „Helyi termékekre, helyi szolgáltatásokra alapozott jó gyakorlatok feltérképezése és hálózatba szervezése Jász-Nagykun-Szolnok megyében” című pályázat.

Felhasznált irodalom

Bajmócy Zoltán 2011: Bevezetés a helyi gazdaságfejlesztésbe, Jate Press, Szeged,

Bodó Erzsébet Tünde 2009: Völgy Vidék gazdaságfejlesztési stratégiája I. Völgy Vidék helyi termékei és fejlesztési lehetőségeik, Zárótanulmány, 2009

Dr. G. Fekete Éva 2009: Helyi termékek előállítása és értékesítése a Zala Termárvölgyében, kutatási zárótanulmány,

Kollányi Bence, Molnár Szilárd, Székely Levente 2007: Társadalmi hálózatok, hálózati társadalom.

Munk Sándor 2010: Hálózatok fogalma, alapjai, Hadmérnök V. évfolyam 3. szám.

Útmutató a LEADER Helyi Vidékfejlesztési Stratégia 2013. évi felülvizsgálatához

Honlapok:

<http://www.elotisza.hu/jogsegely/2012/01/31/helyi-termeloi-piacra-vonatkozozabalyozasok-2012>

http://www.klasztermenedzser.hu/Klaszterekrol_atalaban/reszletek/17/mi_is_a_klaszter
<https://sites.google.com/site/vilagfatudastar/koezoessegi-tulajdon/piac/helyi-gazdasag/gazdasagi>

http://www.szovetkezetikutato.hu/szovetkezeti_identitas.php

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Kistermelő>

